



Vodič za korisnike ECTS-a i dodatka diplomi



Glavna uprava za obrazovanje i kulturu

Bruxelles, 14. veljače 2005.

SOCIJALDEMOKRATSKA STUDENTSKA UNIJA (SSU)



Trg Drage Iblera 9
10 000 Zagreb
Tel./fax 01/4550 333
info@ssu.hr
<http://www.ssu.hr>

SADRŽAJ

Uvod	5
Ključna obilježja ECTS-a	6
ECTS bodovi (ECTS Credits)	6
Opterećenje studenta (Student workload)	10
Ishodi učenja i sposobnosti (Learning Outcomes and Competences)	12
ECTS ljestvica ocjenjivanja (ECTS grading scale)	13
ECTS za cjeloživotno obrazovanje (ECTS for lifelong learning)	15
Ključni dokumenti ECTS-a	16
ECTS informacijski paket/katalog predmeta (ECTS Information Package/Course Catalogue)	16
ECTS studentski prijavni obrazac (ECTS Student Application Form)	19
ECTS sporazum o učenju (ECTS Learning Agreement)	20
ECTS prijepis ocjena (ECTS Transcript of Records)	21
Erasmus studentska povelja	22
Ključne osobe ECTS-a	22
ECTS institucionalni koordinatori i koordinatori odjela (ECTS Institucional and Departmental Coordinators)	22
ECTS/DS savjetnici (ECTS/DS Counsellors)	23
ECTS etiketa: kriteriji i prijavni postupak	24
Etiketa Dodatak diplomi: kriteriji i prijavni proces	27
Rječnik	34
Standardni obrasci i ispunjeni primjeri na Internetu	39

UVOD

Europski sustav za prijenos i prikupljanje studijskih bodova (ECTS) uspostavljen je 1989. kao pilot-shema u sklopu programa Erasmus. U to je vrijeme cilj sustava bio da se kroz prijenos bodova mobilnih studenata olakša priznavanje razdoblja studija provedenih u stranoj zemlji. ECTS se kao sustav prijenosa bodova proširio na više od 30 zemalja i uveden je u više od tisuću institucija visokog obrazovanja.

Četrdeset država potpisnica u Bolonjskom procesu prepoznalo je ECTS kao jedan od temeljnih elemenata europskog područja visokog obrazovanja. Velik broj zemalja je zakonom usvojio ECTS kao sustav prikupljanja bodova u visokom obrazovanju, a ostale su u procesu njegova prihvaćanja. U nekim je zemljama ECTS postao uvjetom za akreditaciju. Konferencija o prijenosu i prikupljanju bodova u Zürichu (The Zurich Conference on Credit Transfer and Accumulation), održana u listopadu 2002. pod pokroviteljstvom Europske sveučilišne zajednice (European University Association), podržala je središnju ulogu ECTS-a u visokom obrazovanju. ECTS će predstavljati jedan od temelja u oblikovanju nacionalnog i europskog okvira za kvalifikacije (European Qualification Framework). Sheme temeljene na ECTS-u predstavljene su i na drugim kontinentima.

Pravilna primjena ECTS-a ovisi o predanosti tisuća motiviranih ljudi koji rade u visokom obrazovanju, u različitim okolnostima i kulturama.

Ne bi li im se pomoglo u promicanju pravilne i dosljedne primjene ECTS-a diljem Europe, poduzete su sljedeće mjere:

- Ovaj je vodič dostupan u obliku prilagođenom i pojednostavljenom za internet, uključujući primjere i odgovore na često postavljana pitanja.
- Kratka brošura nazvana ECTS ključna obilježja (ECTS Key Features) dostupna je na webu i u tiskanom obliku.
- ECTS etiketa (ECTS Label) uvedena je u institucije visokog obrazovanja koje pravilno primjenjuju ECTS u svim svojim programima koji rezultiraju diplomom.
- ECTS/DS savjetnike (ECTS/DS Counselors) koji pomažu institucijama koje žele implementirati ECTS i pripremiti se za ECTS etiketu moguće je kontaktirati diljem Europe.

ECTS omogućava lako *čitanje* i uspoređivanje studijskih programa. Može se primijeniti za sve tipove programa, bez obzira na način predavanja, i u svrhu cjeloživotnog obrazovanja. Služi i mobilnim i ne-mobilnim studentima: može poslužiti za sakupljanje studijskih bodova unutar jedne institucije i za njihov prijenos između institucija. ECTS pomaže studentima u kretanju između zemalja, unutar zemlje, grada ili regije, kao i između različitih tipova institucija; također, pokriva samoinicijativno učenje i radno iskustvo. Stoga je dobro znani akronim "ECTS" dobio značenje "*Europski sustav za prijenos i prikupljanje studijskih bodova*".

Dodatak diplomi (Diploma Supplement) je još jedan važan transparentni alat, blisko povezan s ECTS-om. Stoga su i informacije vezane za Dodatak diplomi i etiketu Dodatak diplomi (Diploma Supplement Label) uvrštene u ovaj vodič.

Nadamo se da će Vam novi vodič za korisnike ECTS-a biti koristan. Komentari u cilju mogućih poboljšanja su dobrodošli.

KLJUČNA OBILJEŽJA ECTS-a

ECTS bodovi
Opterećenje studenta
Ishodi učenja i sposobnosti
ECTS ljestvica ocjena
Često postavljana pitanja

ECTS bodovi

Europski sustav za prijenos i prikupljanje bodova (ECTS) usmjeren je na studenta i opterećenje nužno za postizanje ciljeva studijskog programa. Ti bi ciljevi trebali biti specificirani u ishodima učenja i sposobnostima koje se žele usvojiti.

- ECTS se temelji na načelu da je 60 bodova mjera za opterećenje redovnog studenta tijekom jedne akademske godine. Opterećenje redovnog studenta koji pohađa program u Europi u većini slučajeva iznosi između 1.500 do 1.800 sati na godinu, i u tom je slučaju jedan bod jednak 25 do 30 radnih sati.
- ECTS bodovi se mogu dobiti samo nakon uspješnog ispunjenja nužnih radnih obaveza studijskog programa i prikladne procjene ostvarenih ishoda učenja. Ishodi učenja su serija sposobnosti koje izražavaju što će student znati, razumjeti ili moći postići nakon dužeg ili kraćeg procesa učenja.
- Opterećenje studenta se u ECTS-u izražava u vremenu koje je potrebno za ispunjenje svih planiranih studentskih aktivnosti, kao što su slušanje lekcija, seminara, samostalno i privatno učenje, priprema projekata, testiranja i tako dalje.
- Bodovi se pridružuju za sve obrazovne sastavnice jednog studentskog programa (moduli, predmeti, stažiranje, rad na disertaciji itd.) i odražavaju količinu rada potrebnog za svaku sastavnicu, odnosno postizanje određenih ciljeva ili ishoda učenja u odnosu na količinu rada nužnu za uspješno zaključivanje cijele studentske godine.

Kako dodijeliti bodove?

Bodovi mogu biti dodijeljeni svim vrstama studijskih programa, bez obzira na njihovo trajanje, sadržaj ili prirodu. Programi se mogu sastojati od predmeta koji se provode tijekom cijele godine ili kraćih modula. Mogu pokrivati stažiranja i istraživanja, u prvom, drugom ili trećem ciklusu. Bodovi se mogu dodijeliti i samostalnim modulima, kao što su oni koji se nude studentima koji nisu upisani u redovan studijski program.

Ispravan način:

Bodovi se dodjeljuju različitim sastavnicama studijske godine, temeljeno na realnoj procjeni količine opterećenja prosječnog studenta potrebne za postizanje ishoda učenja predviđenih za svaku od sastavnica. Provjerite da je ukupan zbroj bodova za jednu studijsku godinu 60. Proces i način dodjeljivanja bodova se često kontroliraju kroz sakupljanje i analiziranje temeljnih informacija o studentskom opterećenju. Za više informacija pročitajte poglavlje o studentskom radnom opterećenju.

Pogrešan način - povezivanje bodova sa satima predavanja

Ne postoji izravna veza između bodova i sati predavanja. Primjerice, jedan sat predavanja može zahtijevati tri sata neovisnog učenja i pripremanja studenta, dok seminar koji traje dva sata može tražiti cijeli tjedan pripreme. Sustav temeljen na opterećenju studenata, kao što je ECTS, ne može biti baziran na satima predavanja, čak i ako institucija sate predavanja koristi u druge svrhe, kao što je izračunavanje nastavnikovog opterećenja.

Još jedan pogrešan način - dodjeljivanje bodova po statusu ili prestižu

ECTS bodovi izražavaju jedino opterećenje studenata mjereno u vremenskim jedinicama. Ne odnose se na status predmeta ili prestiž pojedinog nastavnika. Primjerice, jedan modul za početnike može od studenta zahtijevati više vremena nego onaj za napredne. Specifična obilježja svake kolegijske cjeline bit će pobliže opisana u informacijskom paketu/katalogu predmeta.

Često postavljana pitanja

Svi su studenti različiti. Neki uče sporije, drugi brže.

Zašto temeljiti bodovanje na "prosječnom studentu"?

Naravno, pojedinom će studentu trebati više ili manje vremena za postizanje jednakih ishoda učenja. Međutim, dodjeljivanje bodova se temelji na razumnom i realnom opterećenju prosječnog studenta, ne bi li ih tako se zaštitilo od prezahtjevnih ili previše lakih programa. Takav sustav pomaže nastavnicima u oblikovanju i provedbi izvedivog programa studija.

Priznaje li sveučilište automatski bodove?

ECTS ne jamči automatsko priznavanje bodova. Institucija koja dodjeljuje diplomu odlučuje koje će bodove priznati za pojedine programe. Priznavanje je obavezno ako je već potpisan sporazum između institucija, kao što je to u Socrates-Erasmus programu. ECTS prijepis ocjena (ECTS Transcript of Records) i Dodatak diplomi (Diploma Supplement) pomažu bržem i informiranom donošenju odluka o priznavanju.

Mora li sveučilište primiti studente s ECTS bodovima koji žele nastaviti studij?

Ne, institucija koja dodjeljuje diplomu odlučuje tko će biti primljen, a tko neće. Međutim, student ima pravo pažljivo razmotriti svoje prijašnje studije. To mu omogućavaju transparentni alati ECTS-a.

Postoji li minimalan broj bodova koji treba zaraditi u instituciji koja će dodijeliti diplomu?

To u cijelosti ovisi o instituciji i zakonskom okviru u kojem ona djeluje.

Bi li isti modul neke institucije, ali iz različitih programa studija, trebao nositi jednak broj bodova za sve studente?

Ako je modul zaista isti, trebao bi imati jednaku bodovnu težinu, neovisno o programu kojem pripada. Međutim, može se dogoditi da moduli sličnih ishoda mogu zahtijevati različitu količinu vremena studenata na različitim programima, jer postoje razlike u njihovom prijašnjem znanju i izboru materijala koji se koriste za učenje. Ta će obilježja biti objašnjena u opisu predmeta koje sadrži informacijski paket/katalog predmeta.

Može li akademski program nositi više od 60 bodova na godinu?

U iznimnim slučajevima, kad program studija prekorači europski prosjek (otprilike 1.500 do 1.800 sati godišnje), akademska godina može nositi više bodova. Ti slučajevi moraju biti objašnjeni i opravdani u informacijskom paketu/katalogu predmeta. Program koji je osmišljen tako da zahtijeva 52 tjedna redovne nastave (bez praznika), trebao bi nositi 75 bodova. "Veći intenzitet" i "posebna kvaliteta" predmeta nisu razlog za dobivanje većeg broja bodova.

Bi li student trebao zaraditi točno 60 bodova godišnje, 30 po semestru ili 20 po trimestru?

Da, jer su studijski programi oblikovani u tu svrhu. Uspješan mobilni student bi mogao, izuzetno, zaraditi nekoliko bodova više ili manje, temeljem toga koliko je zapravo teško stvoriti ili osmisлити program koji ispunjava potrebe takvog studenta. Takve bi male razlike trebale biti predviđene i odobrene u sporazumu o učenju.

Može li student dobiti bodove za predmete koje je pao ili nisu položeni?

Studenti moraju biti uspješni i trebaju imati prolaznu ocjenu da bi dobili bodove za neki predmet. Unutar pregledne procedure institucija bi mogla izuzeti studenta od bodovanja u specifičnom modulu zbog njezinog/njegovog ukupnog nastupa, izjavljujući da je cjelokupan rad i ishod koji je student trebao postići te određene godine ostvaren. Detalji ovog procesa bit će razjašnjeni kasnije.

Može li student koji studira i polaže predmete izvan zemlje biti obvezan položiti u svojoj matičnoj instituciji ispite koji pokrivaju isto razdoblje studija?

Ne, razdoblje studija izvan zemlje (uključujući testiranja ili neke druge oblike zadataka) trebalo bi zapravo zamijeniti usporedivo razdoblje studiranja u matičnoj instituciji (također uključujući ispitno vrijeme ili neke druge oblike procjene).

Mora li sveučilište priznati predmete koje je student uspješno položio, a koji nisu navedeni u sporazumu o učenju (Learning Agreement) između dviju institucija?

Ne, sveučilište to nije obvezno. Svi predmeti trebali bi biti navedeni u sporazumu o učenju. Sporazum se može dopuniti, a tu dopunjenu verziju moraju potpisati tri stranke: student i obje institucije.

Primjer 1.

Prvi ciklus studija (baccalaureus/baccalaurea) – najbolji način
(semestar ili trimestar sa zajedničkim temeljnim brojem bodova)

Godina 1	10		10		60
	10		10		
	10		10		
Godina 2	20		20		60
Godina 3	5	5	10		60
	5	5	10		
Sveukupno	180				

Primjer 2.

Prvi ciklus studija (baccalaureus/baccalaurea) – prihvatljivo
(zajednički osnovni broj bodova)

Godina 1	20				60
	10		10		
	15			5	
Godina 2	20			15	60
	25				
Godina 3	10	10		20	60
	10	10			
Sveukupno	180				

Primjer 3.

Prvi ciklus studija (baccalaureus/baccalaurea) – prihvatljivo
(promjenjiv broj bodova)

Godina 1	16				60
	11				
	9				
	7				
	17				
Godina 2	23				60
	9		8		
	13		7		
Godina 3	5	14		22	60
	8	11			
Godina 4	21				60
	20				
	19				
Sveukupno	240				

Je li stažiranje (Work Placement) pokriveno ECTS-om?

Da, ECTS nije ograničen samo na predavanja, već pokriva i stažiranje. Stažiranje se može smatrati za ishod učenja pa se tako i vrijeme provedeno u stažiranju može opisati ECTS bodovima. Dodjeljivanje bodova može početi samo nakon prikladnog vrednovanja.

Može li vrijeme studija koje vodi doktorskom ciklusu nositi bodove?

Da, ECTS se može primijeniti i na predavanja i na istraživanje. Odsad se može primijeniti i na vrijeme studija u sklopu dokorskog ciklusa. Učenje koje vodi doktorskom ciklusu, kao i svako drugo, može se opisati u vidu ishoda učenja i radnog vremena uz pomoć ECTS bodova.

Mogu li se vidjeti neki primjeri bodovanja?

Neki shematski primjeri dodjeljivanja bodova:

Praksa je pokazala da bi institucije u pravilu trebale upotrebljavati sustave sa zajedničkim osnovnim brojem bodova (primjerice 5 ili 6), koji omogućava lakše kombiniranje bodova iz različitih odjela/fakulteta.

Opterećenje studenta (Student workload)

Nekoliko je pristupa za određivanje opterećenja studenata u visokoškolskim programima koji se razvijaju diljem Europe. Jedan od obećavajućih pristupa provjeren je u sklopu sveučilišnog projekta "Usklađivanje obrazovnih struktura u Europi"¹, koji je poduprla Europska komisija u sklopu Socrates programa. Taj se projekt usmjeruje na ishode učenja i općenito na sposobnost te subjektivnu srodnu sposobnost. Njime je dokazano da pristup predavanju, učenju i ocjenjivanju utječe na opterećenje studenta. Opisan je kroz četiri koraka kojima se određuje opterećenje studenata.

Četiri koraka

Za realizaciju sveobuhvatnog cilja, uglavnom za razvitak pristupa koji vodi prema istinski valjanom razmatranju opterećenja studenta, preporučuju se sljedeći koraci.

1. Uvođenje modula/predmetnih jedinica

Postoje sustavi koji nisu temeljeni na modulima. U tim sustavima svaki predmet može imati različit broj bodova, ali će njihov zbroj na kraju godine iznositi 60. U sustavu koji je temeljen na modulima predmet/modul imat će određeno (fiksno) opterećenje, primjerice 5 bodova ili višekratnik tog broja. Opterećenje u određenome modulu ovisi o ukupnom zbroju zadataka koje student treba obaviti kao dio ispunjavanja programa studija. Ti su zadaci definirani ishodima učenja koji

¹ Više o Tuning projektu saznajte na Europa internet serveru <http://europa.eu.int/comm/education/Tuning.html> ili na web stanicama ustanova za koordinaciju Sveučilište Desuto, Bilbao, Španjolska (www.relint.desuto.es/TuningProject/index.htm) i Sveučilište u Groningenu, Nizozemska (www.ret.rug.nl/TuningProject/index.htm)

se trebaju postići, kao i vremenom (radni sati) potrebnim studentu da ih izvede. Primjerice, modul od 5 bodova dopušta studentu 125 sati rada.

II. Procjena opterećenja studenata

Svaki je modul temeljen na broju edukacijskih aktivnosti. One se mogu definirati uvažavanjem sljedećih aspekata:

- Vrste predmeta: predavanje, seminar, istraživački seminar, vježbe, praktikum, laboratorijski rad, vođeno učenje, neovisno učenje, terenski rad, rad na projektu, itd.
- Tipovi obrazovnih aktivnosti: slušanje predavanja, rad na određenim zadacima, pisanje radova, vježbanje tehničkih ili laboratorijskih vještina, čitanje literature ili novina, učenje kako biti kritičan prema radu ostalih studenata, vođenje sastanaka, itd.
- Tipovi ispitivanja: usmeno ispitivanje, pisano ispitivanje, test, uradak, mapa, prezentacija, izvještaj o istraživanju, kontinuirano ispitivanje, itd.

Nastavnici procjenjuju koliko je vremena potrebno za obavljanje aktivnosti predviđenih za svaku predmetnu jedinicu/modul. Opterećenje opisano u vremenskom razdoblju ili radnim satima trebalo bi se podudarati s brojem bodova na raspolaganju određenoj predmetnoj jedinici. Nastavnici zapravo trebaju razviti odgovarajuće strategije kojima će najbolje iskoristiti vrijeme koje im je na raspolaganju.

III. Provjeravanje procjene opterećenja kroz vrednovanje studenta

Postoje različite metode za provjeru je li procjena opterećenja studenata zapravo točna. Najčešće se primjenjuje metoda upitnika, koji studenti popunjavaju za trajanja ili po završetku obrazovnog procesa.

IV. Podešavanje opterećenja i/ili obrazovnih aktivnosti

Ishod provjere procesa ili nadogradnja sadržaja mogao bi voditi prema podešavanju opterećenja i/ili promjene predmetnih aktivnosti predmeta/modula. U sustavu koji se temelji na modulima trebat će podesiti količinu materijala koji se koristi za potrebe predmeta i/ili način predavanja, učenja i aktivnosti, jer je broj bodova (u našem primjeru 5 ili višekratnik tog broja) nepromjenjiv. U nedomularnom sustavu broj bodova također se može mijenjati, ali to će imati utjecaj na ostale cjeline jer je ukupan broj bodova programa učenja nepromjenjiv (30 po semestru, 60 po godini, itd.) Opterećenja i/ili aktivnosti treba podesiti i kad provjera opterećenja pokaže da je procjena pogrešna te da se opterećenje ne podudara sa stvarnošću.

Usuglašavanje nudi dva obrasca koji mogu biti korisni u donošenju odluka o podešavanju opterećenja studenata. Prvi je namijenjen nastavnicima za planiranje obrazovnih modula i procjenu studentskih radnih sati, a drugi studentima, da ukažu na stvarni iznos vremena provedenog u radu na modulu. To pruža mogućnost provjere odgovara li procjena opterećenja stvarnosti.

Često postavljana pitanja

Koja je idealna veličina predmetne jedinice/modula?

To ovisi o nastavnom osoblju, iako se preporučuje da jedinice ne budu previše male, da bi se izbjeglo fragmentiranje programa studija. Također, jedinice ne bi smjele biti ni previše velike, da bi se izbjegle prepreke u obrazovnom procesu.

Ishodi učenja i sposobnosti

Ishod učenja je serija sposobnosti koje izražavaju što će student znati, razumjeti ili biti sposoban raditi nakon završetka obrazovnog procesa, bio on kratak ili dug. Mogu se odnositi na razdoblje studija, primjerice prvi ili drugi ciklus programa, ili čak na samo jedan predmet ili modul. Ishodi učenja određuju što je sve potrebno da bi se dodijelio određeni broj bodova. Njih formulira nastavno osoblje. Stvarne kompetencije mogu i nadilaziti utvrđene ishode učenja.

Sposobnosti predstavljaju dinamičnu kombinaciju odlika i stavova. Mogu biti opće (generičke) ili specifične. Njegovanje sposobnosti cilj je svakoga obrazovnoga programa; oblikovat će se kroz različite module/predmete te će se provjeravati u različitim stadijima programa.

Programi studija se dijele na cjeline ili skupine predmeta koje bi trebale odgovarati pojedinim ishodima učenja (znanju, vještini i razumijevanju).

Sveučilišta bi trebala poticati ishode učenja i sposobnosti za svaki predmet. Više o tome nalazi se u sekciji informacijski paket/katalog predmeta, ali činjenica je da je definiranje ishoda učenja novost sveučilišnom osoblju u većini zemalja. Zato je očito da postoji potreba za razmjenom iskustava u definiranju i korištenju ishoda učenja u različitim kulturama i zemljama. Prvi korak može biti upoznavanje s Tuning projektom i web stranicom [Bologna Seminara o korištenju ishoda učenja](#) koji je održan u Edinburghu, 1.- 2. srpnja 2004.²

Često postavljana pitanja

Zašto opisivati predmetne jedinice/module i programe studija u vidu ishoda učenja umjesto tradicionalno, sadržajem?

Cilj obrazovanja je pripremanje studenata za aktivnu i pozitivnu ulogu u društvu. Ishodi učenja naglašavaju rezultate obrazovnog procesa za studenta u obliku znanja, razumijevanja i sposobnosti, umjesto načina koje akademsko osoblje koristi za postizanje tih rezultata. Drugim riječima, upotreba ishoda učenja pokazuje promjenu u razmišljanju - sa sustava temeljenog na akademskom osoblju na onaj orijentiran pristupom prema studentu.

Kakvu veze imaju ishodi učenja sa sposobnostima?

Ishodi učenja pojedinog programa studija ili predmetne jedinice/modula izraženi su u vidu sposobnosti.

Postoje li konkretni primjeri izražavanja ishoda učenja u vidu sposobnosti?

Slijede primjeri.

Primjer sposobnosti svojstvene predmetu na polju Povijesti:

Nakon uspješno položene predmetne cjeline/modula, od studenta se očekuje da bude sposoban ispravno komentirati i tumačiti tekstove i dokumente u skladu s kritičkim standardima discipline.

Primjer sposobnosti svojstvene predmetu na polju Fizike:

Nakon uspješno položene predmetne cjeline/modula, od studenta se očekuje da bude sposoban opisati i objasniti funkciju temeljnih pojmova u optičkoj elektronici; optičkih vlakana; LCD-a; bipolarnih i površinskih efekata i MOS LE dioda.

² <http://www.bologna-edinburgh2004.org.uk/library.asp> i konferencijski rad "Povezivanje razina, ishoda učenja i procjenjivačkog kriterija", Jenny Moon sa Sveučilišta Exeter.

Primjer generičkih (općih) sposobnosti:

Nakon uspješno položene predmetne cjeline/modula, od studenta se očekuje da bude sposoban pokazati kako efektivno doći do informacija, vezano uz primarne i sekundarne izvore te njihovo pribavljanje uz pomoć online pretrage.

ECTS ljestvica ocjenjivanja

Ocjenjivanje je bitan i osjetljiv dio obrazovnog procesa. Duboko je utemeljeno u različitim pedagoškim i kulturnim tradicijama raznih obrazovnih sustava u Europi. Ipak, postoji potreba da sustavi ocjenjivanja budu transparentniji, kako bi se mobilnim studentima olakšao prijenos ocjena iz jednog sustava u drugi.

U sklopu ECTS-a ljestvica ocjenjivanja je osmišljena da bi se olakšalo razumijevanje i usporedba ocjena iz različitih nacionalnih sustava. Cilj je što objektivnije vrednovanje sposobnosti studenata u usporedbi s drugim studentima u istom sustavu. Sama ljestvica ocjenjivanja nije zamišljena da bi zamijenila nacionalne sustave, već da bi olakšala njihovo razumijevanje u drugim zemljama.

ECTS način ocjenjivanja je temeljen na rangu studenta u procjeni te kako je bio uspješan u usporedbi s drugim studentima. ECTS klasificira studente u široke grupe i tako olakšava razumijevanje pojedinog ranga. Upravo je to grupiranje srce ECTS-ova ocjenjivačkog sustava.

ECTS sustav početno dijeli studente u grupe onih koji su prošli i onih koji to nisu te onda odvojeno mjeri njihova postignuća. Oni koji su prošli dijele se u pet podgrupa: najboljih 10% dobiva A-ocjenu, sljedećih 25% B-ocjenu, potom idućih 30% C-ocjenu, zatim 25% D-ocjenu i zadnjih 10% E-ocjenu.

Oni koji nisu dobili prolaznu ocjenu dijele se u dvije podgrupe: FX (Fail - neuspješno, potrebno je nešto više rada) i F (Fail - neuspješno, potrebno je puno više rada). Ovaj način ocjenjivanja studenata koji nisu postigli zadovoljavajući rang omogućava razlikovanje onih kojima je trebalo još malo da prođu i onih koji nisu imali dovoljno potrebnog znanja i sposobnosti.

ECTS ocjenjivanje se može predstaviti i sljedećom tabelom:

ECTS grade (ocjena)	% uspješnih studenata koji inače postignu ocjenu	Komentar
A	10	Ne preporuča se upotreba riječi kao što su "odličan" ili "dobar" jer je tako nemoguće opisati postotak kao takav u ECTS ljestvici.
B	25	
C	30	
D	25	
E	10	
FX	--	Neuspješno, nešto više rada potrebno
F	--	Neuspješno, puno više rada potrebno

Za ECTS ocjene najvažnije je imati dovoljnu količinu primarnih podataka, dovoljno velike grupe da bi se osigurala valjanost, točne statističke metode za izračunavanje i kontinuiranu kontrolu kvalitete rezultata dobivenih upotrebom ljestvice.

Stupanj razlika u broju ocjena koje se koriste i načinu ocjenjivanja drugačiji je ne samo od zemlje do zemlje, već i u sustavu ili institucijama u istoj zemlji. Izražavanje ocjene na temelju ECTS ljestvice je lako tamo gdje se lokalne oznake mogu jasno razlikovati (u slučaju kad ugradnja ECTS sustava znači smanjivanje broja ocjena koje se koriste). No, postoje slučajevi kad se ECTS treba ugraditi u sustav gdje je broj ocjena manji nego na ECTS ljestvici. Ovi slučajevi mogu se svrstati u dvije kategorije, ovisno o tome ima li primarna procjena rang listu ili ne. Kad izvorna procjena ima rang listu, to se može izravno prenijeti na ECTS ljestvicu.

Tamo gdje se poredak ne može dobiti iz primarnog ocjenjivanja/podataka, trebalo bi se zabilježiti samo *prošao* (pass) ili *nije prošao* (fail).

Vrlo je važna veličina grupe koja se koristi za dobivanje ECTS ljestvice. Kad se istovremeno ocjenjuje velik broj studenata za istu predmetnu jedinicu/modul, situacija je jasna i rezultati procjene mogu se uključiti izravno u ECTS ljestvicu. Predlaže se da za rangiranje u pravom smislu grupa ima barem 30 pojedinaca s prolaznom ocjenom, iako se preferira veći broj.

Za one institucije koje ne mogu okupiti dovoljno velike grupe postoje različite strategije ocjenjivanja. Ocjene koje su dobivene kroz različite, ali ipak povezane module mogu se kombinirati na različite načine. Primjerice, iskustvo je pokazalo da:

- ocjene dobivene kroz nekoliko povezanih predmetnih jedinica/modula sličnih razina često slijede vrlo sličnu distribuciju
- distribucija ocjena kroz razdoblje od 5 godina će vjerojatno prije proizvesti uravnoteženi rezultat

Institucije visokog obrazovanja bi trebale težiti osiguravanju ECTS ocjena svim studentima i uzimati u obzir ECTS ocjene iz drugih institucija. Određena količina fleksibilnosti se, naravno, preporuča jer je ECTS zamišljen da bi se povećala transparentnost velikog broja sustava ocjenjivanja i ne može sam po sebi pokriti sve slučajeve.

Često postavljana pitanja

Je li primjena ECTS ljestvice ocjenjivanja obavezna za ECTS etiketu?

Primjenjivanje ljestvice izrazito se preporuča. Međutim, nije obavezno za dodjelu ECTS etikete.

Kako se odnositi prema sustavima koji pružaju samo prolaz-pad (pass-fail) procjenu?

Očigledno je da u lokalnim sustavima, gdje procjena cilja samo na prolaz-pad ili kriterij praga, rangiranja nisu moguća. U takvim slučajevima za prolaz bi trebalo, primjerice, u dio za ocjene upisati P (za *pass*) ili F (za *fail*). Institucije koje se temelje na pass-fail sustavu trebale bi to izričito opisati u svom informacijskom paketu/katalogu predmeta, jer bi ta činjenica mogla imati posljedice za mobilne studente koji se vraćaju u instituciju koja ima diferenciraniji sustav ocjenjivanja.

Je li potrebno označiti postotak studenata koji nisu uspješno položili predmet/modul?

To nije obavezno, no tako se povećava transparentnost. Preporuča se da se postotak studenata koji nisu prošli upiše za svaki predmet u prijepis ocjena (transcript of records).

Što učiniti ako nacionalni sustav ocjenjivanja koristi manji broj ocjena od pet (za uspješne studente), kakav ima ocjenjivačka ljestvica ECTS sustava?

Što se sustav ocjenjivanja jedne institucije više približi samoj ECTS ljestvici, to je proces ocjenjivanja lakši. U ostalim slučajevima ocjene bi se trebale usporediti imajući na umu strukturu distribucije, kako bi se izbjegla nepravda prema studentima.

ECTS za cjeloživotno obrazovanje

Nisu svi studenti redoviti u pohađanju redovne nastave. Sve je više odraslih koji pohađaju *“stand-alone”* (samostojeće) predmete ili module, koji mogu, ali ne moraju biti povezani formalnim kvalifikacijama, kao što su predmeti za Continuous Professional Development (kontinuirano profesionalno obrazovanje). Mnogo ljudi posjeduje vještine i znanja koje su dobili izvan institucija visokog obrazovanja, kroz samostalno učenje, rad ili životno iskustvo. Stoga nema razloga zašto netradicionalni studenti ne bi mogli imati koristi od transparentnosti i priznavanja koje se dobiva ECTS-om. Kako bi se takvo različito znanje moglo opisati u bodovima i razmotriti - ako se to zatraži - po formalnim kvalifikacijama?

To se može izvesti ako se primijene dva bazna parametra ECTS-a: opterećenje i ishodi učenja. Svako se znanje može opisati ishodima učenja i svaki tip znanja zahtijeva (realno/prosječno) opterećenje koje se može izraziti bodovima.

Glavni je problem u vrednovanju i certifikaciji: tko zapravo odlučuje o ishodima učenja i broju bodova koji će se dodijeliti? U visokom obrazovanju odgovor je jasan. Sveučilišta i ostale institucije visokog obrazovanja diljem Europe su kompetentna tijela koja smiju definirati i dodijeliti bodove svim vrstama studenata, bili oni redovni ili netradicionalni studenti koji traže priznanje za znanje i vještine potrebne izvan formalnih postavki.

Sveučilišta su u poziciji da mogu povezati ishode učenja koji su dobiveni izvan institucije s bodovima koji se dobivaju za usporedive ishode učenja u njihovoj instituciji. Drugim riječima, mogu bodovati koristeći formalne predmete i programe kao referentnu točku.

Zbog prirode institucionalne autonomije, vrijednost takvih dodijeljenih bodova može varirati od programa do programa. U 2004./2005. započet je pilot-projekt u kojem će institucije koje imaju ECTS etiketu izmjenjivati iskustva u dodjeljivanju bodova za različite vrste učenja i znanja te spoznaje u kojoj mjeri određena znanja i kompetencije mogu dobiti “objektivan” broj bodova diljem Europe. Grupe sveučilišta bi se mogle, primjerice, složiti da za određenu razinu znanja jezika dodijele određeni broj bodova.

ECTS priskrbljuje “alate” koji dokumentiraju opterećenja povezana s ishodima obrazovanja u formalnom, neformalnom i neslužbenom učenju.³ Ne moraju se uvesti nikakvi novi dokumenti. ECTS prijepis ocjena može poslužiti i da bi se opisalo ono što je student postigao, bez obzira gdje se obrazovanje odvijalo i kako je taj obrazovni proces organiziran.

Često postavljana pitanja

Kako se moje sveučilište može dodatno angažirati u daljnjem razvoju ECTS-a za cjeloživotno obrazovanje?

Poželjno je da se institucije koje dobiju ECTS etiketu prijave nacionalnoj Socrates-Erasmus agenciji za dozvolu za “ECTS za cjeloživotno učenje”. Dozvola će im omogućiti da se pridruže pilot-programu “ECTS za cjeloživotno obrazovanje” i eksperimentiraju s mehanizmima koji se temelje na

³ Cjeloživotno obrazovanje (LLL – Lifelong Learning) sastoji se od svih tipova učenja i usavršavanja unutar bilo kojeg tipa institucija, kompanije ili drugdje u praksi. Formalno učenje događa se u institucijama obrazovanja i usavršavanja i vodi k dobivanju priznatih diploma i drugih vrsta dokumentiranih kvalifikacija; neformalno učenje događa se izvan takvih institucija i ne cilja k službenim kvalifikacijama. Neslužbeno učenje je prirodna posljedica svakodnevnog života. Za razliku od formalnog i neformalnog, neslužbeno učenje ne mora biti namjerno učenje nečega definiranog niti se mora smatrati nečim što pridonosi znanju i sposobnostima osobe.

dodjeljivanju bodova, kao i priznavanje ishoda obrazovanja u formalnom, neformalnom i neslužbenom učenju. Takvo uplitanje pomoglo bi zainteresiranim institucijama da postanu centri za učenje u svojoj regiji i time povećalo pristup obrazovanju za studente koji su učili kroz profesionalni život te u drugim netradicionalnim okolnostima.

Ključni dokumenti ECTS-a

Informacijski paket/katalog predmeta (Information Package/Course Catalogue)

ECTS studentski prijavni obrazac (ECTS Student Application Form)

ECTS sporazum učenja (ECTS Learning Agreement)

ECTS dokument priznanja (ECTS Recognition Sheet)

ECTS prijepis ocjena (ECTS Transcript of Records)

Informacijski paket/katalog predmeta

Informacijski paket/katalog predmeta je najvažniji dokument ECTS-a. Trebao bi olakšati razumijevanje i usporedbu programa studija studentima i nastavnicima – lokalnim i stranim – kao i pružiti im osnovne institucionalne, akademske i praktične informacije.

Informacijski paket/katalog predmeta nije vodič samo za mobilne studente. To je dokument koji bi trebali koristiti svi studenti, bez obzira jesu li domaći ili strani. Sveučilište donosi odluku o obliku tog dokumenta, kao i želi li ga izdati kao cjelinu ili u dijelovima. Strogo se preporuča da njegov sadržaj u potpunosti bude dostupan na Internetu, kao i slijepim osobama. Sustavno bi se trebao ažurirati barem jednom godišnje. Nadalje, njegova Internet verzija trebala bi biti dostupna sa sveučilišnog portala i to uz minimalan napor za pronalaženje na stranici.

Informacijski paket/katalog predmeta ne samo da navodi listu i opise programa studija i njihovih akademskih jedinica i modula, već pruža i sve informacije potrebne studentu da se odluči za studij na određenom sveučilištu i u određenom programu ili pohađanje određenih modela studija. Informacijski paket/katalog predmeta je nužan jer pruža sve informacije o programima studiranja pa mora biti dostupan studentima prije no što započnu studij.

Informacijski paket/katalog predmeta institucije mora biti objavljen na jeziku na kojem se održavaju predavanja te na engleskom jeziku (ili samo na engleskom za programe koji se predaju na tom jeziku), na Internetu i/ili u tiskanom obliku u jednoj ili više brošura. Također, treba sadržavati sve elemente sljedeće liste.

Lista sadržaja za informacijski paket/katalog predmeta

Prvi dio - informacije o instituciji

- Ime i adresa
- Akademski kalendar
- Akademski autoriteti
- Opći opis institucije (uključujući tip institucije i položaj), status
- Popis programa studija
- Procedura prijave/registracije
- Glavna pravila institucije (posebice što se tiče procesa priznavanja)
- ECTS institucionalni koordinator

Drugi dio - informacije o programima koji vode k diplomi

A) Općeniti opis

- Dodijeljena kvalifikacija
- Uvjeti prijave
- Obrazovni i profesionalni ciljevi
- Moguć pristup daljnjem školovanju
- Dijagram strukture nastavnih predmeta, uz bodove (60 po godini)
- Završni ispiti, ako postoje
- Pravila ispitivanja i ocjenjivanja
- ECTS koordinator odjela

B) Opis individualnih predmetnih jedinica

- Naziv predmeta
- Šifra predmeta
- Vrsta predmeta
- Stupanj, razina predmeta
- Godina učenja
- Semestar/trimestar
- Broj bodova
- Ime predavača
- Ciljevi predmeta (po mogućnosti izraženi u postignućima učenja i sposobnostima)
- Preduvjeti
- Sadržaj predmeta
- Preporučena literatura
- Metode podučavanja
- Metode procjene (ocjenjivanje)
- Jezik podučavanja

Treći dio - opće informacije za studente

- Troškovi življenja
- Smještaj
- Prehrana
- Medicinske ustanove
- Ustanove za studente s posebnim potrebama
- Osiguranje
- Financijska pomoć za studente
- Studentski servis
- Prostori i oprema za učenje
- Međunarodni programi
- Praktične informacije za mobilne studente
- Tečajevi učenja jezika
- Praksa
- Prostori i oprema za sport
- Ekstramuralne i slobodne aktivnosti
- Studentske udruge

Često postavljana pitanja

Bi li cijeli informacijski paket/katalog predmeta sveučilišta trebao biti izdan kao jedna knjiga?

Ne, sve dok su sve informacije dostupne svim studentima - domaćim i stranim - sveučilište može birati oblik: želi li izdati katalog kao knjigu ili u dijelovima. Na ovu će odluku utjecati postojeće odredbe za izdavanje informacija studentima. Neke institucije izdaju zasebno informacije o sveučilištu, fakultetu te o pojedinim odsjecima. Uz uvjet da su sve točke iz liste sadržaja navedene u jednoj ili više publikacija, ECTS ne određuje oblik, veličinu ili broj publikacija.

Je li prihvatljivo izdati informacijski paket/katalog predmeta samo na Internetu?

Da, dokle god se taj web stranici može lako pristupiti. Preporuča se da se ranija izdanja informacijskog paketa/kataloga predmeta čuvaju i budu dostupna na internetu određeno vrijeme, da bi se omogućio pristup informacijama i prepoznavanje rada iz prijašnjih godina. Vodič *"Guidance how to produce a web based Information Package/Course Catalogue (based on XML)"* bit će dostupan prije početka 2005./2006. akademske godine. Uporaba zajedničkog elektronskog jezika uvelike bi olakšala pretraživanje interneta.

Jesu li svi elementi liste sadržaja nužni?

Da. Informacijski paket/katalog predmeta trebao bi sadržavati informacije koje će usmjeravati, informirati i podupirati sadašnje i potencijalne studente te partnere iz zemlje i inozemstva.

Što se podrazumijeva pod "glavnim sveučilišnim propisima" (posebno što se tiče procedure priznavanja)?

Ovdje bi institucija mogla ukratko opisati koje procedure koristiti, a da osiguravaju ravnopravno priznavanje i jednaku obradu ECTS dokumenata (sporazum o učenju, prijepis ocjena).

Je li potrebno prevesti cijeli informacijski paket ako original nije na engleskom jeziku?

Da. Ovo se može činiti kao teret, ali cilj ECTS-a je omogućiti pristup informacijama trenutnim i potencijalnim studentima i partnerima vaše zemlje te onima u inozemstvu. Pokušajte se zamisliti u poziciji nastavnika iz 30 različitih zemalja koji trebaju prosuditi sastav, narav procjene i općenitu strukturalnu organizaciju vaših predmeta za svoje mobilne studente i razumjet ćete zašto je važno vaš informacijski paket/katalog predmeta prevesti na engleski jezik. To vrijedi i za strane studente koji razmatraju upis na vašu instituciju za određenu diplomu (prvi, drugi ili treći ciklus) i koji bi željeli naučiti vaš jezik. Njima su također potrebne prevedene informacije da bi se mogli informirati i donijeti odluku o tome gdje žele studirati. Prevođenje cjelokupnog informacijskog paketa/kataloga predmeta uvjet je za dodjelu ECTS etikete.

Zar nije preskupo i previše posla prevoditi cijeli informacijski paket svake godine?

Prvi dio (informacije o instituciji) i treći dio (opće informacije za studente) trebat će prevesti samo jednom, i nakon toga te dijelove treba redovito ažurirati za cijelu instituciju. Drugi dio A (općeniti opis programa koji vode k diplomu) uglavnom će zauzimati samo nekoliko stranica za svaki ciklus (prvostupnik/magistar/doktor znanosti; Bachelor/master/doctorate) i rijetko će se mijenjati. Drugi dio B (opis pojedinih predmeta) uglavnom će imati maksimalno jednu stranicu po predmetnoj jedinici, i svaka će trebati biti ažurirana i prevedena jednom godišnje. Ovaj bi zadatak trebao biti izvediv za relevantne odjele. U njihovom je interesu da ponuda i aktivnosti budu dobro prezentirane.

Je li ECTS obavezan za sveučilišta koja sudjeluju u Socrates-Erasmus projektu?

Ne, iako Erasmus zahtijeva kompletno transparentno akademsko priznavanje pa upotreba ECTS-a omogućava opće priznati i jasan način za osiguravanje tog priznanja.

Kompletno akademsko priznanje znači da domaće sveučilište jamči da će vrijeme studiranja studenta u inozemstvu (uključujući ispitivanja i/ili ostale oblike ocjenjivanja) biti priznato kao zamjenjivo za usporediva razdoblja studiranja (također uključujući ispitivanja i/ili ostale oblike procjene znanja) na domaćem sveučilištu, iako studiji sadržajno ne moraju biti isti. Nužno je da student ima pristup informacijama o sadržaju predmeta koje će pohađati u inozemstvu, da bi mogao stvoriti dosljedan program studiranja. Na kraju razdoblja studiranja u inozemstvu, sveučilište koje je primilo studenta mora njemu/njoj i matičnom sveučilištu predati prijepis ocjena, kojim se potvrđuje da je odrađen određeni program studija i sadrži listu studentovih predmeta/modula s detaljnim rezultatima.

Je li upotreba ECTS-ove ljestvice ocjena obavezna za ECTS etiketu?

Uporaba ECTS-ove ljestvice u ocjenjivanju strogo se preporuča, ali nije obavezna za dodjelu ECTS etikete. U svakom slučaju, potrebno je obrazložiti lokalni sustav ocjenjivanja.

Studentski prijavni obrazac

ECTS studentski prijavni obrazac razvijen je za mobilne studente koji će provesti određeni dio vremena studirajući na sveučilištu u drugoj zemlji. Studenti koji namjeravaju završiti studij na drugom sveučilištu upisat će se po pravilima te institucije i ispuniti druge vrste prijavnih obrazaca.

Studentski prijavni obrazac sadrži sve najvažnije informacije o mobilnom studentu potrebne potencijalnom sveučilištu-domaćinu. Ako institucija zahtijeva dodatne informacije (smještaj, posebni zdravstveni zahtjevi, itd.) od studenata, trebala bi to tražiti na zasebnom obrascu.

Institucije mogu koristiti vlastite verzije prijavnog obrasca za studente koji odlaze u druge institucije, uz uvjet da sadrže elemente i slijede redoslijed sugeriran u priloženom standardnom obrascu. Preporuča se upotreba standardnog ECTS-ovog prijavnog obrasca.

Često postavljana pitanja

Je li uporaba studentskog prijavnog obrasca obavezna prema ECTS-u?

Strogo se preporuča uporaba standardnog ECTS-ovog prijavnog obrasca za mobilne studente. No, nije obavezna za dodjelu ECTS etikete ako obrazac koji ste upotrijebili sadrži jednake elemente.

Sporazum o učenju

ECTS sporazum o učenju razvijen je za mobilne studente koji provode određeni dio vremena na studiju na stranom sveučilištu, kao što je slučaj u Erasmus programu.

Sporazum o učenju sadrži listu predmetnih jedinica ili modula koje student namjerava pohađati. Za svaku predmetnu jedinicu/modul naveden je naslov, šifra i ECTS bodovi.

Sporazum o učenju moraju potpisati student, osoba ovlaštena za predstavljanje institucije iz koje student dolazi te ovlaštene osobe iz institucije koja namjerava primiti studenta, a koja time jamči da student ima pravo pohađati nastavu planiranih predmetnih jedinica/modula.

Sporazum o učenju jamči studentu prijenos bodova za uspješno završene predmete.

Ovlašteno tijelo domaće institucije nastavlja priznavanje po povratku studenta. Student ne mora pregovarati o priznavanju s pojedinim nastavnicima. [Sporazum o učenju](#) je, uz prijepis ocjena, zamišljen da bi zajamčio potpuno priznavanje.

Naravno, može se dogoditi da studijski program mora biti prilagođen po povratku mobilnog studenta. U tim slučajevima, sporazum o učenju mora biti prilagođen što je prije moguće i ponovno ga trebaju potpisati tri stranke: domaće sveučilište, sveučilište koje prima mobilnog studenta i sam student. Samo se na ovaj način jamči puno priznanje rezultata studija.

Preporuča se da, paralelno sa sporazumom o učenju, institucije odobre i "dokument priznanja" za svakog odlazećeg studenta, koji objašnjava koje predmete ili module student/ica neće morati ponovno polagati u domaćoj instituciji nakon uspješno završenog studija u inozemstvu. Na ovaj bi se način razjasnilo da studij u inozemstvu zamjenjuje usporedno razdoblje studija kod kuće (uključujući testiranja i/ili ostale oblike procjena znanja). Obrazovno iskustvo u inozemstvu ne mora biti jednako onome kod kuće.

Institucije su slobodne koristiti vlastitu verziju sporazuma o učenju, pod uvjetom da sadrži elemente i slijedi redoslijed koji se preporuča u standardnom ECTS-ovom obliku. Ipak, preporuča se korištenje standardnog obrasca.

Treba istaknuti da uz uporabu sporazuma o učenju kao dio mobilnih aranžmana, mnoge institucije koriste taj dokument kao dio vlastitog sustava prikupljanja bodova. Za svaki semestar ili godinu studija sporazum o učenju ponovno potpisuju predstavnik institucije i student. Takvi sporazumi su se pokazali korisnima u prevenciji sukoba u kojima studenti imaju izbor učene cjeline unutar

studijskog programa. Uporaba ovog sporazuma pomaže tako što jamči da će student odabrati adekvatnu nastavnu cjelinu koja u potpunosti zadovoljava program za studij koji želi pohađati.

Često postavljana pitanja

Je li uporaba sporazuma o učenju obavezna pod ECTS-om?

Da, i obavezna je za dodjelu ECTS etikete.

Prijepis ocjena

ECTS prijepis ocjena koristi se za dokumentiranje radnog učinka studenta u određenom razdoblju. U njemu se navode predmetne jedinice ili moduli koje je student pohađao, dobiveni bodovi, ocjene i po mogućnosti usporedive ECTS ocjene. To odražava količinu rada i kvalitetu studentovih postignuća.

Prijepis ocjena koristi se za mobilne studente u dvije odvojene situacije. Prvo ga domaća institucija mora izdati i poslati instituciji koja će ugostiti studenta, i to za sve odlazeće studente prije njihovog odlaska, da bi se na uvid dobile informacije o predmetnim jedinicama/modulima koje je student završio te kakve je rezultate postigao. Drugo, institucija koja će primiti studenta mora izdati i poslati prijepis ocjena matičnoj instituciji za sve dolazeće studente na kraju njihovih studijskih programa.

Prijepis ocjena omogućava standardni oblik za evidentiranje svih programskih aktivnosti studenata. To je nužan "alat" za akademsko priznavanje. Stoga je važno utvrditi tko je odgovoran za njegovo izdavanje te kako se izdaje i predaje studentu. Institucije bi trebale obratiti posebnu pažnju uvježbavanju akademskog i administrativnog osoblja za uporabu prijepisa i pretvorbu ocjena.

Postignuća svih studenata, ne samo mobilnih, mogla bi se sustavno obrađivati u sklopu jedne baze podataka u elektroničkom obliku prijepisa ocjena. To će omogućiti umetanje ECTS prijepisa ocjena u Dodatak diplomu koji se izdaje svim diplomantima, bez obzira jesu li bili mobilni ili ne.

Institucije mogu koristiti svoju vlastitu verziju prijepisa ocjena, pod uvjetom da sadrži elemente i slijedi redoslijed koji se preporuča u standardnom ECTS-ovom obliku. Međutim, preporuča se uporaba ECTS prijepisa ocjena.

Često postavljana pitanja

Koja je razlika između prijepisa ocjena i Dodatka diplomu?

Dodatak diplomu je vezan uz diplomu/kvalifikaciju. Nadopunjava formalnu diplomu koja potvrđuje stupanj kvalifikacije i pokriva cijeli program studija. Izdaje se prema standardnom internacionalnom obliku i opisuje sve aktivnosti potrebne za zadovoljenje stupnja naobrazbe. Dodatak diplomu je zbroj svih prijepisa ocjena koje je student dobio unutar studijskog programa. Bilo bi dobro umetnuti završni ECTS prijepis ocjena u Dodatak diplomu.

Dodatak diplomu donosi se u točno određenom obliku, o kojem su se složile Europska komisija, Vijeće Europe i UNESCO, i koji su podržale zemlje potpisnice Bolonjske deklaracije.

Erasmus studentska povelja

Erasmus studentska povelja je dokument koji su dizajnirali ECTS/DS savjetnici kako bi objasnili prava i dužnosti studenta u projektu Erasmus.

Povelja referira dva glavna ECTS-ova "alata" - sporazum o učenju i prijepis ocjena. Pravilno korištenje tih alata jamči mobilnom studentu potpuno akademsko priznanje.

Preporuča se da svi mobilni studenti (dolazeći i odlazeći) dobiju kopiju povelje, da bi svatko od njih mogao biti u potpunosti informiran o tome što može očekivati kao Erasmus student, kao i o tome koje dužnosti treba ispuniti da bi mu/joj se moglo priznati vrijeme studiranja u inozemstvu.

Ključne osobe ECTS-a

*ECTS institucionalni koordinatori i koordinatori odjela
ECTS/DS savjetnici*

ECTS institucionalni koordinatori i koordinatori odjela

Od institucija se očekuje da odrede ECTS institucionalnog koordinatora i ECTS koordinatora odjela za svaki odjel ili fakultet.

Iako precizna podjela uloga između institucionalnih koordinatora i koordinatora odjela može varirati od institucije do institucije, odgovornosti su uglavnom sljedeće:

- ECTS institucionalni koordinator je odgovoran za implementaciju ECTS načela i mehanizma unutar konteksta prijenosa i akumulacije bodova. Nadgleda mehanizme za pravilno korištenje ECTS "alata". Uz koordinate odjela, treba osigurati koordinaciju, pripremu, proizvodnju i distribuciju institucijskih informacijskih paketa/kataloga predmeta te da se prijenosom/akumulacijom bodova upravlja konzistentno na svim odsjecima ili fakultetima sveučilišta.
- ECTS koordinator odjela je kontakt osoba za studente i akademsko osoblje unutar odjela ili fakulteta i bavi se stručnim i akademskim aspektima ECTS-a. Trebao bi osigurati da potencijalni mobilni studenti imaju pristup informacijskom paketu/katalogu predmeta partnerskih institucija, ispune studentski aplikacijski obrazac i budu upoznati sa sporazumom o učenju te da razumiju procedure akademskog priznavanja. Osigurava izdavanje prikladnog prijepisa ocjena odlazećim studentima (prije njihovog odlaska na

studij u inozemstvu), kao i za dolazeće studente nakon što su završili studij na odjelu ili fakultetu-domaćinu.

Na instituciji je da odluči o podjeli zadataka i odgovornosti između ECTS institucionalnog koordinatora i ECTS koordinatora odjela te koje bi osobe trebale potpisati ECTS dokumente (aplikacijski obrazac, sporazum o učenju, prijepis ocjena) u skladu s pravnim normama. Odluka mora biti jasno naznačena na obrascima, da bi se zajamčila njihova valjanost i transparentnost.

Često postavljana pitanja

Trebaju li koordinatori ujedno i predavati u određenoj instituciji?

O tome odlučuje sama institucija. Koordinatori moraju imati ovlasti za uspješno obavljanje svojih zadataka u ime institucije i fakulteta/odjela.

Može li jedna osoba obavljati obje dužnosti?

Da, uz uvjet da to odobri institucija i fakultet/odjel. To će vjerojatno biti puno prikladnije u manjim institucijama.

ECTS/DS savjetnici

ECTS/DS savjetnici surađuju sa sveučilištima i ostalim visokoškolskim institucijama u zemlji o upotrebi ECTS-a i Dodatka diplomi. Također, posjećuju institucije unutar i izvan zemlje. Savjetuju ih kako se pripremiti za ECTS etiketu i Dodatak diplomi te kako koristiti ECTS za prikupljanje bodova i cjeloživotno učenje. Savjetnici su osobe iz visokog obrazovanja koje već imaju praktično iskustvo u ovom području pa stoga mogu davati savjete visokoškolskom osoblju, nadopunjavajući pritom naputke iz ministarstava, nacionalnih agencija, rektorovskih konferencija, ENIC/NARIC-a, itd.

ECTS/DS savjetnici su dio šireg tima koji promovira **Bolonjski proces**, utemeljenog u svakoj zemlji da bi pružao savjete o primjeni različitih aspekata tog procesa, kao što su primjerice osiguranje kvalitete i reforma studija te priznavanje diploma i razdoblja studija.

Ako trebate savjet o implementaciji ECTS-a i Dodatka diplomi, ne ustručavajte se kontaktirati jednog od ECTS/DS savjetnika.

ECTS etiketa: kriteriji i prijavni proces

*Kriteriji za ECTS etiketu (ECTS Label Criteria)
Prijavna procedura za ECTS etiketu
Rezultati selekcije - prvi krug ECTS etiketa, 1. studenog 2003.
Prijavni obrazac za ECTS etiketu
Popis institucija s ECTS etiketom*

Kriteriji za ECTS etiketu

ECTS etiketa može se dodijeliti onim institucijama koje ispravno primjenjuju ECTS u svim svojim studijskim programima. Sve institucije zemalja potpisnica Bolonjske deklaracije mogu se prijaviti za ECTS etiketu. Razmatranje prijava ostalih zemalja nije isključeno, ali ne može biti zajamčeno u ovoj fazi.

Uvjeti za etiketu:

- institucija mora kroz svoju web stranicu omogućiti pristup informacijskom paketu/katalogu predmeta na lokalnom i engleskom jeziku (ili samo na engleskom za programe koji se podučavaju na tom jeziku); ako određene informacije nisu na web stranici, mogu se priložiti kao tiskani dokument
- mora ispravno koristiti ECTS bodove i demonstrirati da ih je dodijelila u skladu s opterećenjem studenta mjerenim u vremenu
- mora ispravno upotrebljavati i ostale obavezne ECTS "alate" (sporazum o učenju, prijepis ocjena)

Prijave koje ne sadrže potpunu dokumentaciju koja se traži u ECTS-ovom prijavnom obrascu za etiketu neće biti razmatrane.

Primjere i pružene informacije razmatrat će Europska komisija uz pomoć neovisnih stručnjaka. Institucije koje zadovoljavaju sve uvjete dobit će ECTS etiketu, a njihov će popis biti objavljen na internetu. Dobivanje te etikete pomaže ugledu institucije, jer pokazuje da je ona pouzdan partner u europskoj i internacionalnoj suradnji. ECTS etiketa pomoći će sve većem broju institucija da steknu mogućnost za sudjelovanje u novom pilot-projektu **ECTS-a o cjeloživotnom učenju**.

Etiketa vrijedi tri akademske godine, a ECTS/DS savjetnici nadgledat će pridržava li se tijekom tog vremena institucija uvjeta koje je trebala ispuniti za njeno dobivanje. Ako se dokaže da se uvjeti ne poštuju, ECTS etiketa može biti oduzeta. Kriteriji i procedure u tim slučajevima bit će objavljeni na internet stranicama Europske komisije.

Prijavna procedura za ECTS etiketu

Godišnji rok prijave: 1. studenoga

Rezultati selekcije - prvi krug ECTS etiketa, 1. studenoga 2003.

Broj prijava: 91

Austrija	4
Belgija	15
Bugarska	1
Cipar	1
Češka	4
Njemačka	5
Danska	3
Estonija	4
Španjolska	4
Finska	15
Francuska	2
Mađarska	1
Island	1
Italija	4
Litva	1
Nizozemska	3
Norveška	2
Poljska	5
Portugal	5
Rumunjska	2
Švedska	3
Slovačka	1
Turska	3
Velika Britanija	2

Odabrane institucije: 11

Tri belgijske, dvije finske i dvije portugalske institucije odabrane su za nagradu, kao i po jedna iz Austrije, Norveške, Poljske i Španjolske. Ove su institucije zadivile stručnjake za vrednovanje svojom dobrom ugradnjom ECTS-a u sve programe iz prvog i drugog ciklusa, informacijskim paketom/katalogom predmeta na lokalnom i engleskom jeziku (kao tiskani dokument ili na internetu) i transparentnim dokumentima priznavanja u obliku sporazuma o učenju, prijepisa ocjena i dokaza o priznavanju. Širenje je više ili manje jednako među sveučilištima i politehničkim/koledž/sveučilištima. Štoviše, i veće i manje institucije mogle su predati uspješne aplikacije. Ovi rezultati pokazuju da ECTS etiketu može dobiti bilo koja institucija visokog obrazovanja.

Najčešći uzroci neuspjelih prijava

Nizak broj institucija nagrađenih etiketom (11) može se u početku činiti šokantnim, iako relativno jasan razlog odbijanja prijave može dati povoda optimizmu - većina se institucija sama diskvalificirala predajući nepotpune prijave, što bi se lako moglo riješiti u sljedećem krugu. Neprilaganje predmetnog kataloga na jednom ili oba tražena jezika i nepravilno korištenje bodova samo su neki od uzroka diskvalifikacije. Uvjeti i upute za prijavu istaknuti su na više dokumenata Europske komisije (prijavni obrazac za etiketu i brošure s ključnim elementima mogu se naći na njejoj internet stranici). Drugim riječima, te bi institucije lako mogle dobiti etiketu ako budu pažljivo pratile smjernice za njeno dobivanje.

Popis institucija s ECTS etiketom

- 29283 Technische Universität Graz, AT
- 28084 Faculté Universitaire des Sciences Agronomiques de Gembloux, BE
- 103466 University of Antwerp, BE
- 27910 Universiteit Gent, BE
- 38034 Universidad de Deusto, ES
- 29323 Arcada – Nylands Svenska Yrkeshogskola, FI
- 29580 Lappeenranta University of Technology FI
- 29646 Hogskolen i Agder, NO
- 43404 Agricultural University of Wroclaw, PL
- 29154 University of Aveiro PT
- 29238 University of Minho

Često postavljana pitanja

Hoće li neuspjeh u odgovaranju na nekoliko točaka s liste diskvalificirati moju instituciju za etiketu?

Lista bi se trebala potpuno ispuniti jer su svi elementi navedeni u njoj važni za potencijalnog studenta i partnere unutar zemlje i u inozemstvu.

Ako jedan program iz serije onih koji vode prema diplomu nije naveden u informacijskom paketu/katalogu predmeta, hoće li to diskvalificirati moju instituciju za etiketu?

Da, u ovom biste slučaju trebali sljedeće godine podnijeti potpunu prijavu.

U mojoj instituciji nisu svi odsjeci aktivni što se tiče studentske mobilnosti; hoće li je to diskvalificirati za etiketu?

Ne moraju svi vaši odsjeci biti aktivni u studentskoj mobilnosti. Možete se prijaviti za etiketu i priložiti tražene dokumente za odjele koji se bave studentskom mobilnošću.

Dodatak diplomi

Dodatak diplomi (Diploma Supplement – DS)
Dodatak diplomi, lista (Diploma Supplement Checklist)
Kriteriji za Dodatak diplomi (Diploma Supplement Label Criteria)
Dodatak diplomi, prijavna procedura za etiketu
(Diploma Supplement Label Application Procedure)
Rezultati izbora - prvi krug DS etikete, 1. studenog 2003.
Prijavni obrazac za Dodatak diplomi (Application Form for the Diploma Supplement Label)
Lista institucija s DS etiketom

Dodatak diplomi je dokument koji dodatno objašnjava kvalifikaciju i povezan je s diplomom koju dodjeljuju institucije visokog obrazovanja. Ispravno popunjen, ovaj dokument pruža sve informacije za valjanu procjenu bilo kojeg stupnja obrazovanja ili kvalifikacije.

Dodatak diplomi trebao bi biti napisan na jednom od europskih jezika i besplatno, bez obzira na program koji je student završio, i biti priložen diplomi.

Obrazovne institucije morale bi širiti informacije o svrsi i sadržaju Dodatka diplomi, kako među svojim studentima, tako i u mjesnim organizacijama, tvrtkama i svima zainteresiranima.

Spomenimo i inicijativu Europske komisije nazvanu EUROPASS⁴. Naime, ta europska institucija predlaže da se integriraju različiti instrumenti za transparentnost (kao što je European Portfolio i europski životopis) i povežu u jedinstveni europski sustav za transparentnost kvalifikacija i sposobnosti (European Framework for Transparency of Qualifications and Competences), koji bi sadržavao i Dodatak diplomi.

Dodatak diplomi, lista

Svaki Dodatak diplomi trebao bi početi sljedećim:

“This Diploma Supplement follows the model developed by the European Commission, Council of Europe and UNESCO/CEPES. The purpose of the supplement is to provide sufficient independent data to improve the international “transparency” and fair academic and professional recognition of qualifications (diplomas, degrees, certificates etc.). It is designed to provide a description of the nature, level, context, content and status of the studies that were pursued and successfully completed by the individual named on the original qualification to which this supplement is appended. It should be free from any value-judgements, equivalence statements or suggestions about recognition. Information in all eight sections should be provided.

Where information is not provided, an explanation should give the reason why.”

U prijevodu:

⁴ http://www.lex.unict.it/cde/documenti/vari/2004/040107europass_en.pdf

Ovaj Dodatak diplomi slijedi model koji su razvili Europska komisija, Vijeće Europe i UNESCO/CEPES. Svrha mu je pružanje informacija da bi se poboljšala internacionalna "transparentnost" i pošteno akademsko i stručno priznanje kvalifikacija (diploma, stupnjeva u obrazovnom programu, certifikata itd.). Izrađen je da bi opisao prirodu, razinu, kontekst, sadržaj i status programa studija koji je osoba navedena na originalnoj kvalifikaciji uz ovaj Dodatak uspješno završila. Ne bi smio sadržavati nikakva prosuđivanja o vrijednostima, iskaze o ekvivalenciji ili sugestije o priznavanju. Informacije o svih osam sekcija trebale bi biti u potpunosti popunjene. Ako one nisu dane, to bi trebalo objasniti.

Osam sekcija Dodatka diplomi i kako ispuniti pojedine rubrike

1. Informacije o identitetu kvalificirane osobe
 - 1.1 Prezime/na:
 - 1.2 Ime/na:
 - 1.3 Datum rođenja (dan/mjesec/godina):
 - 1.4 Jedinostveni osobni broj studenta (ako postoji):
2. Informacije o kvalifikaciji
 - 2.1 Naziv kvalifikacije i titula koja se dobiva kvalifikacijom (*na izvornom jeziku*):
 - 2.2 Glavno/a područje studija za kvalifikaciju:
 - 2.3 Naziv i status obrazovne institucije koja je dodjeljuje (*na izvornom jeziku*):
 - 2.4 Naziv i tip institucije koja provodi studij (*na izvornom jeziku*):
 - 2.5 Jezik/ci na kojem se predaje/ispituje:
3. Informacije o stupnju kvalifikacije
 - 3.1 Stupanj kvalifikacije:
 - 3.2 Službena duljina trajanja programa:
 - 3.3 Uvjet/i za dobivanje kvalifikacije:
4. Informacije o postignutim sadržajima i rezultatima
 - 4.1 Način odvijanja studija:
 - 4.2 Uvjeti koje program mora ispuniti:
 - 4.3 Detalji programa (moduli ili jedinice) i postignute individualne ocjene/oznake/bodovi (*ako je ta informacija dostupna na službenom izvodu, onda se ovdje treba upotrijebiti*):
 - 4.4 Shema ocjenjivanja i, ako je dostupno, vođenje raspodjele bodova:
 - 4.5 Sveukupna klasifikacija kvalifikacije (*na izvornom jeziku*):
5. Informacije o funkciji kvalifikacije
 - 5.1 Pristup daljnjem višem studiju:
 - 5.2 Profesionalni/stručni status (*ako je upotrebljiv*):
6. Dodatne informacije
 - 6.1 Dodatne informacije:
 - 6.2 Dodatni izvori informacija:
7. Potvrda Dodatka
 - 7.1 Datum:
 - 7.2 Potpis:

- 7.3 Nadležnost:
- 7.4 Službeni pečat institucije:
- 8. Informacije o nacionalno višem/im obrazovnom/im sustavu/ima
(N. B. institucije koje planiraju izdati Dodatak diplomi trebale bi se osvrnuti na tumačenje koje objašnjava kako ih ispuniti)

Tumačenje kako ispuniti Dodatke (Brojevi se odnose na označene rubrike u Dodatku diplomi)

- 1. Informacije o identitetu kvalificirane osobe
 - 1.1 Potrebno je puno prezime.
 - 1.2 Navesti puno/a ime/na.
 - 1.3 Navesti dan, mjesec i godinu rođenja.
 - 1.4 Ovo bi trebalo identificirati pojedinca kao studenta upisanog u pojedini program koji je pokriven Dodatkom diplomi. Nacionalni ili državni osobni identifikacijski broj (JMBG) može se navesti za one zemlje koje nemaju ovakve sisteme identifikacije.
- 2. Informacije o kvalifikaciji
 - 2.1 Potrebno je dati puni naziv kvalifikacije na izvornom jeziku kao što je to navedeno na korektan način u originalnoj kvalifikaciji, npr. *kandidat nauk, maîtrise, diploma*, itd. Ako je kvalifikacija dvostruka, to bi se onda ovdje trebalo navesti. Treba navesti ako kvalifikacijom njen posjednik dobiva bilo kakvu nacionalno prihvaćenu titulu, primjerice doktor, inženjer, itd. Također, treba istaknuti i ako je titula zakonski zaštićena.
 - 2.2 Treba prikazati samo glavno/a područje/a studija (discipline) koje/a definira/ju glavno/a subjektno/a područje/a za tu kvalifikaciju, npr. Politika i povijest, Upravljanje ljudskim resursima (Human Resource Management), Poslovna administracija, Molekularna biologija, itd.
 - 2.3 Navesti ime institucije koja dodjeljuje kvalifikaciju. To je često, ali ne uvijek, ista institucija kao ona koja provodi i dostavlja programe (vidi pod 2.4). Kvalifikaciju može dodjeljivati institucija koja ima ugovor te koja je dobila koncesiju ili neku vrstu akreditacije od starijeg kompetentnog autoriteta. To može biti država, sveučilište ili profesionalna institucija. Ponekad stariji autoritet može biti i strana institucija. Ako je to slučaj, moralo bi biti navedeno ovdje. Također, treba istaknuti status institucije koja dodjeljuje kvalifikaciju: privatna/nezavisna, privatna i državno priznata, državna i, ako je potrebno, navesti tko joj je dao akreditaciju, itd. Naposljetku, treba navesti opću nacionalnu edukacijsku klasifikaciju institucije, npr. *sveučilište, fachhochschule, profesionalno tijelo, tehnički koledž, grande ecole*, itd. Ako postoji razlika između institucije koja dodjeljuje i one koja isporučuje kvalifikaciju, treba navesti i koji je status svake od njih.
 - 2.4 Odnosi se na instituciju koja je odgovorna za isporuku programa studija. U nekim slučajevima može se razlikovati od one koja dodjeljuje kvalifikaciju (vidi pod 2.3). Također, treba navesti status institucije koja isporučuje studije: privatna/nezavisna, privatna i državno priznata, državna, tko joj je dao akreditaciju, itd. Naposljetku, treba istaknuti opću nacionalnu edukacijsku klasifikaciju rukovoditeljske institucije, npr. *koledž visokog obrazovanja, privatni institut*, itd.
 - 2.5 Treba navesti jezik/e kojim/a je kvalifikacija isporučena i pregledana.

3. Informacije o stupnju kvalifikacije

- 3.1 Potrebno je dati točan stupanj kvalifikacije i njenog mjesta u pojedinačnoj nacionalnoj edukacijskoj strukturi dodjele (objašnjenje i upućivanje na podatke pod rubrikom osam). Lokalni obrazovni okvir bi također trebao biti objašnjen, npr. sveučilišni preddiplomski/postdiplomski, prvostupnik (Baccalaureate) + x godina, itd. Potrebno je ubrojiti i bilo koje relevantne informacije o "indikatorima stupnja" ("level indicators") koji su nacionalno zasnovani i odnose se na kvalifikaciju.
- 3.2 Objasniti službenu duljinu trajanja programa izraženu u tjednima ili godinama i točno opterećenje, uključujući informacije o bilo kojim glavnim podkomponentama, npr. praktični rad. Preferira se da se opterećenje izražava u ukupnom traženom studentskom trudu, odnosno u određenom vremenu koje student utroši na svladavanje programa, uključujući predavanja i privatno učenje, ispitivanje, itd. To se može izraziti kao x sati po tjednu za x tjedana, ili koristeći se opisom duljine trajanja, npr. jedna godina redovnog učenja (full-time).
- 3.3 Popis ili objašnjenje same prirode i duljine uvjeta za dobivanje kvalifikacije/a ili razdoblja studiranja potrebnog za pristup programu opisanom u Dodatku diplomu, npr. Bachelor Degree, Baccalaureate, itd. To ima posebnu važnost ako je prijelazni studij preduvjet za određenu kvalifikaciju.

4. Informacije o postignutim sadržajima i rezultatima

- 4.1 U rubrici o načinu odvijanja studija treba navesti je li to redovno, izvanredno, povremeno/kombiniranje prakse i predavanja, na daljinu, uključujući različita mjesta (Placements), itd.
- 4.2 Bilo bi dobro priskrbiti detalje o pravilima koja pokrivaju minimalne tražene standarde da bi se osigurala kvalifikacija, primjerice bilo koje obvezatne ili praktične elemente, čak i ako svi elementi trebaju biti položeni istovremeno, potom bilo koje teze/disertacijske pravilnike, itd. Treba ubrojiti detalje bilo kojih pojedinačnih elemenata koji pomažu u definiranju kvalifikacije, posebice informacije o potrebama za uspješan prolaz. Ako je moguće, potrebno je pružiti detalje o ishodima učenja, vještinama, sposobnostima i izjašnjenje o cilju i objektima povezanim s kvalifikacijom.
- 4.3 Treba iznijeti detalje za svaki od individualnih elemenata ili dijelova kvalifikacije i njihove težine te popisati stvarne oznake i/ili ocjene postignute u svakom pojedinačnom glavnom elementu kvalifikacije. Pristup bi trebao biti završen kad je to moguće i u skladu s onim što je zapisano u određenoj instituciji. Trebalo bi pokriti sva ispitivanja i procijenjene komponente i/ili područje studija ponuđeno u ispitivanju, uključivši bilo koju disertaciju ili tezu. Uz to, treba napomenuti je li to kasnije obranjeno ili ne. Sve te informacije su često dostupne u obrascu prijepisa (razvijenom za ECTS). Mnogi sustavi temeljeni na bodovima uključuju detaljne prijepise koji se mogu uključiti u širi okvir Dodatka diplomu. Ako je informacija o dodjeli bodova između komponenata predmeta i jedinice dostupna, trebala bi se ubrojiti u ovoj točki.
- 4.4 Priskrbiti informacije o shemi ocjenjivanja i prolaznim oznakama u odnosu na kvalifikacijske oznake, npr. oznake su izvan mogućih 100% i minimalna prolazna ocjena je 40%. Postoje velike varijacije u ocjenjivanju unutar i između različitih nacionalno viših edukacijskih institucija i zemalja. Ocjena od 70% u nekim akademskim kulturama se smatra visokom, a u drugim zemljama prosječnom ili lošom. Ovdje treba ubrojiti i informacije o upotrebi i raspodjeli ocjena.
- 4.5 Ako je prikladno, trebalo bi navesti ukupnu klasifikaciju finalne kvalifikacije, npr. First Class Honours Degree, Summa Cum Laude, Merit, Avec Distinction, itd.

5. Informacije o funkciji kvalifikacije
 - 5.1 Navesti ako unutar zemlje podrijetla kvalifikacija pruža pristup daljnjem akademskom i/ili profesionalnom studiju, pogotovo ako vodi k bilo kojoj specifičnoj kvalifikaciji ili stupnju studija, npr. pristup doktorskom studiju u Mađarskoj. Ako je to slučaj, treba specificirati ocjene i standarde nužne za napredovanje. Navesti ako je kvalifikacija krajnja dodjela ili dio hijerarhije dodjela.
 - 5.2 Istaknuti detalje bilo kakvih prava na praksu ili profesionalni status prema držateljima kvalifikacije. Nužno je navesti koji specifičan pristup, ako postoji, omogućuje dodjelu kvalifikacije u terminologiji zaposlenja ili profesionalne prakse i(li) ukazuje koji kompetentni autoritet to dozvoljava. Treba navesti ako kvalifikacija pruža pristup "reguliranim profesijama" ("regulated profession").
6. Dodatne informacije
 - 6.1 U slučaju da postoje informacije koje nisu pokrivene navedenim točkama, treba ih ovdje istaknuti, naravno, ako su relevantne za svrhu pristupa samoj prirodi, stupnju i uporabi kvalifikacije, primjerice kvalifikacija koja obuhvaća razdoblje učenja/izobrazbe u nekoj drugoj instituciji/tvrtki/zemlji i/ili obuhvaća daljnje relevantne detalje o višim institucijama visokog obrazovanja u kojima se kvalifikacija odvijala.
 - 6.2 Treba navesti bilo koje daljnje korisne informacijske izvore i reference gdje se može pronaći više podataka o kvalifikaciji, npr. internet stranica institucije visokog obrazovanja; odjel te institucije; nacionalni informacijski centar; europski nacionalno priznati informacijski centri (European Union National Academic Recognition Information Centres-NARIC); Vijeće Europe/UNESCO, europski nacionalni informacijski centri za akademsko priznanje i mobilnost (ENIC).
7. Potvrda Dodatka
 - 7.1 Datum kada je izdan Dodatak diplomi. To ne mora nužno biti datum kad je izdana sama kvalifikacija.
 - 7.2 Ime i potpis ovlaštene osobe koja ovjerava Dodatak diplomi.
 - 7.3 Službena dužnost pojedinca koji obavlja ovjeru.
 - 7.4 Službeni pečat institucije koja osigurava autentičnost Dodatka diplomi.
8. Informacije o nacionalno višem/im obrazovnom/im sustavu/ima

Treba dati informacije o sustavu visokog obrazovanja: osnovne uvjete za pristup, tipove institucije i kvalifikacijske strukture. Ovaj opis bi trebao omogućiti i pružiti kontekst za kvalifikaciju te se na nju i odnositi. Standardni okvir za ovakve opise, zajedno sa stvarnim opisima, trebao bi biti dostupan mnogim zemljama. To je izrađeno kao nadopuna projektu, u suradnji s nacionalnim (Europska unija i europsko ekonomsko područje - European Union and European Economic Area) akademski priznatim informacijskim centrom na akademskom priznanju i mobilnosti (ENIC), ministarstvima i rektorskim konferencijama (Ministres and Rectors conferences).

Kriteriji za etiketu Dodatak diplomi

Etiketu Dodatak diplomi (Diploma Supplement) dobit će institucije koje izdaju ispravno taj Dodatak svakom studentu, nakon završetka studija, zajedno s diplomom, besplatno i na nekom od poznatih europskih jezika.

Institucije iz svih zemalja koje su potpisale Bolonjsku deklaraciju mogu se prijaviti za etiketu DS. Procjena prijava za druge zemlje nije isključena, ali u ovom trenutku nije zajamčena.

Institucije moraju dati primjere nekoliko originalnih Dodataka diplomu, kao i javnu obavijest institucije u kojoj se ističe da se Dodatak diplomu izdaje svakom diplomiranom studentu. Prijave koje ne sadrže sve dokumente zatražene u prijavnom obrascu za etiketu Dodatak diplomu neće se uzeti u obzir.

Popis institucija koje imaju tu etiketu objavljen je na internetu. Njeno posjedovanje pridonosi ugledu određene institucije i pokazuje da je ona pouzdan partner.

Primjeri i informacije razmotrit će Europska komisija uz pomoć nezavisnih stručnjaka. DS etiketa vrijedi tri godine. Tijekom tog razdoblja ECTS/DS savjetnici mogu preuzeti posjete na stranici i ako se pokaže da traženi uvjeti nisu ispunjeni, DS etiketa se može povući. Kriteriji i postupak kod povlačenja etikete DS bit će objavljeni na internet stranici Komisije.

Prijavna procedura za etiketu Dodatak diplomu

Prijavni obrasci za etiketu Dodatak diplomu

Godišnji datum prijave: 1. studeni

Rezultati prvog kruga selekcija za DS etiketu, 1. studeni 2003.

Sveukupan broj prijava: 85

Austrija	1
Belgija	4
Češka	1
Njemačka	6
Danska	9
Estonija	1
Finska	12
Francuska	1
Nizozemska	2
Norveška	25
Poljska	1
Portugal	1
Švedska	17
Slovenija	1
Turska	3
Odabrano institucija:	28

Sudeći po broju uspješnih prijava (33%), očito je da su uvjeti za dobivanje etikete Dodatak diplomu znatno lakši nego oni za ECTS etiketu.

Jedna od najmanjih zemalja uključenih u Bolonjski proces – Norveška – zaslužna je za polovicu uspješnih prijava. Nordijske zemlje zajedno su dobile više od 75% dodijeljenih etiketa, sa Švedskom i Finskom koje su imale svaka po 3 i Danska 2 uspješne prijave. Njemačka je imala 2 uspješne prijave, a Austrija, Estonija Poljska i Portugal po jednu svaka.

Uspjeh Norveške možemo pripisati njihovom ministarstvu, koje je izdalo pismo u kojem se zatražilo da sva sveučilišta odmah počnu primjenjivati DS etiketu. Pred kraj 2001. godine sve institucije su razvile i odmah počele primjenjivati Dodatak diplomi.

Najčešći razlozi za neuspješne prijave

Kao i s ECTS prijavama, najčešći uzroci neuspješnih prijava su što nisu bile zadovoljene smjernice kako ispuniti podatke kao i što nisu pružene tražene informacije u svih osam rubrika Dodatka. Najčešći propust bio je pod rubrikom 4 ("Informacije o postignutim sadržajima i rezultatima"). To se posebno odnosilo na "detalji programa" pod rubrikom 4.3 (studirani moduli ili jedinice), i postignute individualne ocjene/oznake/bodovi. Većina institucija objavila je Dodatke s potpunim relevantnim sekcijama, ali nije priložila nikakav materijal koji bi podupro njihovu prijavu. Neuspjeh u pružanju informacija na "nacionalno višim obrazovnim sustavima" pod rubrikom 8 također je razlog odbijanju određenog broja prijava.

Lista institucija s DS etiketom

28505	PÄDAGOGISCHE AKADEMIE DES BUNDES IN NÖ, AT
28375	FACHHOCHSCHULE STRALSUND, DE
28749	HANDELSHOCHSCHULE LEIPZIG GMBH, DE
28824	SYDDANSK UNIVERSITET, DK
101822	DANMARKS PÆDAGOGISKE UNIVERSITET, DK
64947	ESTONIAN BUSINESS SCHOOL, EE
29497	OULUN SEUDUN AMMATTIKORKEAKOULU, FI
29560	TAMPEREEN YLIOPISTO, FI
29574	LAUREA-AMMATTIKORKEAKOULU, FI
29625	HØGSKOLEN I BODØ, NO
29627	HØGSKOLEN I LILLEHAMMER
29642	HØGSKOLEN I NARVIK, NO
29643	UNIVERSITETET I BERGEN, NO
29646	HØGSKOLEN I AGDER, NO
29650	NORGES VETERINÆRHØGSKOLE, NO
29652	HØGSKOLEN I NORD-TRØNDELAGE, NO
29654	HØGSKOLEN I TROMSØ, NO
29684	HØGSKOLEN I SØR-TRØNDELAGE, NO
29714	UNIVERSITETET I OSLO, NO
29724	UNIVERSITETET I TROMSØ, NO
29726	HØGSKOLEN I MOLDE, NO
100293	HØGSKOLEN I GJØVIK, NO
218548	HØGSKOLEN I ØLESUND, NO
68668	WYZSZA SZKOŁA HUMANISTYCZNO-EKONOMICZNA W ŁODZI, PL
29238	UNIVERSIDADE DO MINHO, PT
29350	UPPSALA UNIVERSITET, SE
29369	MÅLARDALENS HØGSKOLA, SE
29375	VÄXJÖ UNIVERSITET, SE

Često postavljana pitanja

Je li upotreba ECTS bodova u Dodatku diplomi obavezna?

Ne, ali se strogo preporuča. Dobra je praksa da institucija u Dodatak diplomi, pod rubrikom 4.3, uključi ECTS prijepis ocjena cijelog studija diplomiranog studenta. Uklapanje ECTS bodova svaka-ko će pomoći transparentnosti informacija danim u Dodatku.

Je li etiketa Dodatak diplomi povezana s ECTS etiketom?

Ne. Svaka se etiketa može dobiti zasebno. Ipak, preporuča se da se uvedu zajedno, uz pomoć zajedničkih informacijskih potpora, jer informacije potrebne za oba "alata" mogu biti slične. Lakše ih je stoga zajedno sakupiti, kombinirati i pohraniti, a potom su dostupne za obje svrhe pa je jednostavnije prijaviti se za obje etikete u isto vrijeme.

Je li moguće izdati Dodatak diplomi bez informacija o elementima, predmetima, modulima ili jedinicama studija, kao što je objašnjeno u rubrici 4.3?

Ne, takav dokument ni u kojem slučaju ne bi bio službeni Dodatak diplomi.

Rječnik

PROCJENA (ASSESSMENT)

Obuhvaća cjelokupni spektar pisanih, usmenih i praktičnih testova/ispitivanja, projekata i portfolija koji se koriste da bi se ocijenio napredak studenta u predmetnoj jedinici ili modulu. Ovim se mjerama može koristiti i sam student, za procjenu vlastitog uspjeha i napretka (formativna procjena- formative assessment), ili pak institucija, da bi ocijenila je li student postigao ishode učenja u predmetnoj jedinici ili modulu (zbirna procjena- summative assessment).

KRITERIJI ZA PROCJENU (ASSESSMENT CRITERIA)

Opisi onoga što se očekuje od studenta da bi demonstrirao postizanje ishoda učenja.

GRUPA (COHORT)

Grupa studenata koji su započeli isti studij u istoj godini.

SPOSOBNOSTI (COMPETENCES)

Sposobnosti predstavljaju dinamičnu kombinaciju odlika, sposobnosti i stavova. Njihov razvoj i održavanje cilj je obrazovnih programa. Formiraju se u različitim predmetnim jedinicama i procjenjuju u različitim stadijima. Mogu se podijeliti u predmetne - tematski vezane (ovisno o specifičnome području studiranja) i općenite (zajedničke svim programima studija).

ISKUPLJENJE (CONDONING)

Iskupljenje je termin koji se koristi kad ispitivački odbor izuzme studenta od ponovne procjene u modulu koji je pao ako je ostale srodne module savladao uz vrlo visoke ocjene.

KONTAKTNI SATI (CONTACT HOURS)

Razdoblje od 45-60 minuta u kojem predavač u obliku podučavanja održava kontakt sa studentom ili grupom studenata.

KONTINUIRANA PROCJENA (CONTINUOUS ASSESSMENT)

Kontinuirana procjena se provodi unutar razdoblja podučavanja i tako pridonosi konačnoj procjeni.

PRIBLIŽAVANJE (CONVERGENCE)

Približavanje obuhvaća svojevoljno prisvajanje prikladnih pravila za postizanje zajedničkog cilja. Približavanjem se, unutar strukture nacionalnog obrazovnog sustava, bavi Bolonjski proces.

PREDMETNA JEDINICA/MODUL (COURSE UNIT/MODULE)

Samostalno, formalno strukturirano iskustvo učenja. Trebalo bi imati logično i jasno objašnjenu grupu traženih ishoda učenja, odnosno koje se sposobnosti trebaju zadobiti te koji su kriteriji procjene.

RADNI ZADACI (COURSEWORK)

Radni zadaci definiraju tražene zadatke unutar predmetne jedinice ili modula.

BOD (CREDIT)

U slučaju ECTS-a, bod je jedinica kojom se mjeri opterećenje studenta u određenom vremenu.

PRIKUPLJANJE BODOVA (CREDIT ACCUMULATION)

U sustavu prikupljanja bodova treba za uspješno svladavanje semestra, akademske godine ili cijelog studija prikupiti određeni broj bodova, u skladu sa zahtjevima programa. Bodovi se dodjeljuju i akumuliraju samo kad se procjenom potvrdi uspješno postignuće traženih ishoda učenja.

OKVIR BODOVANJA (CREDIT FRAMEWORK)

Sustav koji omogućava mjerenje i usporedbu postignutih ishoda učenja unutar konteksta različitih kvalifikacija, programa studija i okoline u kojoj se uči, na temelju opterećenja studenta u određenom vremenu.

RAZINA BODOVANJA (CREDIT LEVEL)

Razina bodovanja je indikator relativnih zahtjeva učenja i studentove autonomije. Može se temeljiti na godini učenja i/ili vrsti predmeta (npr. početnički/napredni/specijalizirani).

TIP BODOVANJA (CREDIT TYPE)

Tip bodovanja je pokazatelj statusa predmetne jedinice ili modula u studijskom programu. Primjerice, ona može biti opisana kao jezgra - core (glavna predmetna jedinica), srodna - related (jedinica koja pruža instrument/potporu) ili sporedna - minor (izborna predmetna jedinica).

CIKLUS (CYCLE)

Ciklus je tijek studiranja koji vodi do akademske diplome. Jedan od ciljeva Bolonjske deklaracije je "usvajanje sustava temeljenog na dva glavna ciklusa: preddiplomskom i diplomskom". Prema doktorskim studijima se sada uglavnom odnosi kao prema trećem ciklusu.

DIPLOMA (DEGREE)

Diploma opisuje kvalifikaciju koju dodjeljuje visokoškolska institucija nakon uspješnog završetka programa studija. Unutar sustava prikupljanja bodova program studija je završen kad se prikupi određeni broj bodova dodijeljenih za postignuće ishoda učenja.

DODATAK DIPLOMI (DIPLOMA SUPPLEMENT)

Dodatak diplomi je dokument dodan formalnoj diplomi/kvalifikaciji, dizajniran da bi opisao narav, razinu, kontekst, sastav i status predmeta koje je vlasnik kvalifikacije pohađao i uspješno savladao.

DOKTORAT (DOCTORATE or DOCTORAL DEGREE)

Visoka kvalifikacijska razina koja je međunarodno priznata i koja kvalificira osobu za istraživački ili akademski rad. Uključuje dostatnu količinu vlastitog istraživačkog rada predstavljenog u tezi. Uglavnom se odnosi na diplomu koja se dodjeljuje nakon završavanja studija koji spada pod treći ciklus.

EUROPSKI BODOVNI I AKUMULACIJSKI SUSTAV-ECTS (European Credit and Accumulation System)

ECTS je sustav za povećanje transparentnosti edukacijskih sustava i omogućavanje mobilnosti studenata diljem Europe kroz prijenos bodova. Temelji se na općoj pretpostavci da globalno opterećenje u akademskoj godini učenja iznosi 60 bodova. Taj je broj bodova raspodijeljen po predmetnim jedinicama ili modulima, da bi se opisala količina opterećenja studenta za postignuće ishoda učenja. Prijenos bodova zajamčen je dogovorima koje potpisuju matična institucija, institucija-domaćin i mobilni student.

ERASMUS (European Community Action Scheme for the Mobility of University Students)

Program Europske unije za mobilnost u području visokog obrazovanja.

ISPITIVANJE (ISPIT), (EXAMINATION-EXAM)

Termin ispit uglavnom se odnosi na formalni pisani i/ili usmeni test koji se polaže po završetku predmetne jedinice ili modula, ili kasnije tijekom akademske godine. Upotrebljavaju se i ostale metode procjene. Testovi unutar predmetne jedinice ili modula spadaju pod kontinuiranu procjenu (continuous assessment) ako doprinose konačnoj procjeni.

PRVI STUPANJ (FIRST DEGREE)

Kvalifikacija prvog ciklusa, definirana prema Bolonjskoj deklaraciji, koja se uglavnom dodjeljuje nakon uspješno završene minimalno tri godine ili prikupljanja 180 ECTS bodova, obilježava se prvom diplomom.

OCJENA (GRADE)

Konačna procjena temeljena na ukupnoj izvedbi unutar pojedinačne predmetne jedinice ili modula u programu studija.

DIPLOMSKI STUDIJI (GRADUATE STUDIES)

Studij koji slijedi nakon primitka prve diplome, a nakon čijeg završetka slijedi primitak diplome drugog ciklusa.

VISOKO OBRAZOVANJE (HIGHER EDUCATION)

Visoko obrazovanje odgovara programu studiranja kojem student pristupa imajući ili prikladnu svjedodžbu završene srednje škole ili, općenito, dvanaest godina školovanja, potom neku drugu relevantnu profesionalnu kvalifikaciju ili drugo ranije učenje odnosno ranije stečeno iskustvo. Dobavljač može biti sveučilište, učilišta stručnih studija, institucije visokog obrazovanja, koledži, politehnički studiji itd.

ICT PODUČAVANJE (ICT TEACHING)

ICT podučavanje uključuje podučavanje/učenje/nauk u kojem se koristi informacijska i komunikacijska tehnologija. Uglavnom se odvija u "e-učenje" okruženju.

ISHODI UČENJA (LEARNING OUTCOMES)

Ishodi učenja su izjave o tome što se očekuje da student zna, razumije i/ili može demonstrirati nakon završenog procesa učenja. Ishode učenja moraju pratiti prikladni kriteriji procjene, koji se pak mogu koristiti za ocjenu jesu li postignuti očekivani ishodi učenja postignuti. Ishodi učenja zajedno s kriterijem procjene točno određuju uvjete za dodjeljivanje bodova, dok se ocjenjivanje temelji na postignućima iznad ili ispod uvjeta kojim se dodjeljuje bod. Prikupljanje i prijenos bodova moguće je samo ako postoje jasni ishodi učenja koji točno pokazuju za koja će se postignuća dodijeliti bod.

VRIJEME UČENJA (LEARNING TIME)

Broj sati potreban prosječnom studentu za postizanje određenih ishoda učenja i, nakon procjene, za dobivanje bodova.

OCJENA (MARK)

Bilo koja numerička ili kvalitativna mjera kojom se opisuje rezultat procjene u individualnoj predmetnoj jedinici ili unutar određene ljestvice ocjenjivanja.

MODUL (MODULE)

Vidi pod predmetna jedinica.

IZBORNI PREDMET (OPTIONAL COURSE)

Predmet koji može biti uključen u program studija kao njegov dio, ali nije obavezan za sve studente.

PROGRAM STUDIJA (STUDY PROGRAMME)

Odobreni skup predmetnih jedinica ili modula potrebnih za dodjelu određene diplome, a mogu se odrediti kroz niz ishoda učenja koji moraju biti postignuti za dobivanje određenog broja bodova.

PRIZNAVANJE (RECOGNITION)

Priznavanje unutar ECTS-a zahtijeva da bodovi koje je student dobio kroz uspješno završavanje predmetnih jedinica ili modula koji su opisani u sporazumu o učenju pri sveučilištu-domaćinu moraju biti zamijenjeni istovjetnim brojem bodova na matičnom sveučilištu.

PREBAČENO ISPITIVANJE (ISPIT)

ili PROCJENA (RESIT EXAMINATION, EXAM or ASSESSMENT)

Studentima koji nisu mogli proći ispitivanje ili procjenu u prvom roku može biti ponuđena prilika da ispitivanje ili procjenu prođu u kasnijem roku.

DIPLOMA DRUGOG CIKLUSA (SECOND CYCLE DEGREE)

Diploma drugog ciklusa je visokoškolska kvalifikacija koja se dodjeljuje nakon uspješno završenog drugog ciklusa studija i može podrazumijevati istraživački rad. Student uglavnom odlazi u drugi ciklus studija nakon završetka prvog.

VJEŠTINE (SKILLS)

Vještine su sposobnosti koje se formiraju tijekom studiranja i mogu se podijeliti na "specifične" i "opće".

TEZA (THESIS)

Teza je formalno prezentiran pisani rad koji se temelji na samostalnom istraživačkom radu, a potreban je za dobivanje diplome (uglavnom za postizanje drugog stupnja ili doktorata).

USKLAĐIVANJE (TUNING)

"Tune" znači sinkronizirati radio na željenu frekvenciju; to također znači uskladiti različite instrumente orkestra da bi se glazba mogla izvesti bez neželjenih neusklađenosti. U slučaju istoimenog projekta to znači stvaranje dogovorenih referentnih točaka za organizaciju visokoškolskih struktura Europe, imajući na umu da je različitost tradicija pozitivan čimbenik u stvaranju dinamičnog zajedničkog područja visokog obrazovanja.

KONZULTACIJA S TUTOROM (TUTORIAL)

Vrijeme u kojem nastavnik podučava s ciljem dubljeg istraživanja materije, ponovni pregled i razgovor o materijalima i temama predstavljenim u predmetnoj jedinici ili modulu.

PREDDIPLOMSKI STUDIJI (UNDERGRADUATE STUDIES)

To su studiji koji se uglavnom odrađuju prije primitka prve diplome.

OPTEREĆENJE (WORKLOAD)

Opterećenje uključuje sve aktivnosti učenja koje su potrebne za postignuće ishoda učenja (predavanja, praktični rad, pronalaženje informacija, samostalno učenje, itd.).

Standardni obrasci i ispunjeni primjeri na Internetu

Obrasci i ispunjeni primjeri istih mogu se naći na web stranicama Europske komisije
http://europa.eu.int/comm/education/programmes/socrates/ects/guide_en.html
http://europa.eu.int/comm/education/programmes/socrates/usersg_en.html

VODIČ ZA KORISNIKE ECTS-a I DODATKA DIPLOMI

NAKLADNIK
Agram Naklada d.o.o.

UREDNIK
Daniel Mondekar

PRIJEVOD
Nikolina Zaninović
Danijel Kokotović
Maja Deković

GRAFIČKA OBRADA
Aljoša Lijić

PRIJELOM
Danijel Šah

LEKTURA
Melita Kovačević
Dubravka Blaško

KOREKTURA
Maja Deković

TISAK
Štern Grafika d.o.o.



CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 378.2(4-67 EU)(036)

VODIČ za korisnike ECTS-a i dodatka diplomi / <prijevod Nikolina Zaninović, Maja Deković ; urednici Daniel Mondekar, Danijel Kokotović>. - Zagreb : Agram naklada, 2006.

Na nasl. str.: Glavna uprava za obrazovanje i kulturu.

ISBN 953-7214-03-6

I. Europski sustav za prijenos i prikupljanje studijskih bodova -- Vodič
II. Bolonjska deklaracija -- Bodovni sustav

460327064

ISBN 953-7214-03-6